

Posudek bakalářské práce

Jméno a příjmení
studenta/tky:

Mgr. Bc. Alena Gregorová

Osobní číslo:

P17464

Studijní program:

B7701 / Psychologie

Studijní obor:

7701R005 / Psychologie

Katedra:

KPSY / Katedra psychologie

Akademický rok:

2021/2022

Název práce:

Vliv víry na pracovní výkon v pomáhajících profesích se zřetelem na motivaci a zvládání náročných situací

Vedoucí práce:

Mgr. et Mgr., Bc. Ondřej Alexandr Kronika

Hlediska hodnocení

Obsahová úroveň práce

Formulace cílů:

cíle jsou jasně formulovány

1 2 3 N
☒ ☐ ☐ ☐

cíle nejsou korektně formulovány

Struktura práce odpovídá cílům:

zcela odpovídá

1 2 3 N
☐ ☒ ☐ ☐

neodpovídá

Jednotlivé části práce:

jsou pro celek podstatné

1 2 3 N
☐ ☒ ☐ ☐

nejsou podstatné

Teoretická a empirická část práce jsou:

provázané

1 2 3 N
☒ ☐ ☐ ☐

neprovázané

Naplnění cílů práce:

cíle práce naplněny

1 2 3 N
☒ ☐ ☐ ☐

nenaplněny

Způsob zpracování

Zvolené metodologické řešení:

	1	2	3	N	
odpovídá cílům práce	☒	☐	☐	☐	neodpovídá cílům práce

Adekvátní použití výzkumných metod, metodických postupů:

	1	2	3	N	
zcela adekvátní	☐	☒	☐	☐	neadekvátní

Způsob prezentace problému/tématu:

	1	2	3	N	
přiměřený a jasný	☐	☒	☐	☐	neodpovídá typu práce, není srozumitelný

Úroveň interpretace a diskuze k řešenému problému:

	1	2	3	N	
dostatečná	☒	☐	☐	☐	nedostatečná

Propracovanost práce:

	1	2	3	N	
práce je ve všech svých částech přiměřeně propracovaná	☒	☐	☐	☐	některé části práce nejsou dostatečně dopracované, dokončené

Práce se zdroji

Práce s odbornou literaturou:

	1	2	3	N	
výborná	☒	☐	☐	☐	nedostatečná (neodpovídající)

Aktuálnost použitých zdrojů:

	1	2	3	N	
zdroje jsou aktuální	☒	☐	☐	☐	zdroje nejsou aktuální

Zahraniční zdroje:

	1	2	3	N	
práce obsahuje relevantní zahraniční zdroje	☒	☐	☐	☐	práce neobsahuje zahraniční zdroje

Relevance a validita zdrojů:

	1	2	3	N	
relevantní	☒	☐	☐	☐	nerelevantní

Citační norma:

	1	2	3	N	
zcela dodržena	☐	☒	☐	☐	nedodržena

Jazyková úroveň práce

Stylistická vyspělost:

	1	2	3	N	
odpovídá úrovni odborného stylu	☒	☐	☐	☐	neodpovídá požadované úrovni

Gramatická úroveň:

	1	2	3	N	
neobsahuje gramatické chyby	☐	☒	☐	☐	obsahuje velké množství gramatických chyb

Odborný jazyk:

	1	2	3	N	
používá výborně	☒	☐	☐	☐	nepoužívá

Formální úroveň práce

Rozsah práce:

	1	2	3	N	
odpovídá	☐	☒	☐	☐	neodpovídá stanoveným požadavkům

Práce obsahuje požadované náležitosti:

	1	2	3	N	
obsahuje	☒	☐	☐	☐	neobsahuje

Grafická úroveň práce:

	1	2	3	N	
vyhovující	☒	☐	☐	☐	nevyhovující

Struktura a členění práce:

	1	2	3	N	
vyhovující	☐	☒	☐	☐	nevyhovující

Další hodnocení

Z textu magistry Gregorové je patrná orientace nejen v oblasti psychologické ale rovněž v oblasti sociální práce (autorka sama se jako sociální pracovnice živila). Od toho se odvíjí i víceoborová volba odborné literatury při nahlížení na výzkumné téma průniků víry, stresu a motivace na poli pomáhajících profesí. Už v teoretické části autorka úročí i vlastní životní zkušenost a popisuje tak žitou realitu sociální práce (str. 11). Vlastní zkušenost popsanou v teoretické části pak vhodně vyvažuje prezentací řady tematických výzkumů (s. 13; 51; 56; 57). Vzácněji se ovšem najdou i pasáže, kdy je zřejmé, že autorka nesdílí vlastní úvahy nebo zkušenost, ale že čerpá informace z odborné literatury (např. 23; 50). Citační odkazy zde ovšem schází zcela. Na druhou stranu je třeba ocenit pasáže, při kterých autorka cituje hned z několika zdrojů najednou (s. 33; 40; 43; 54).

Celá práce je tradičně dělená na teoretickou a praktickou část. Hned v úvodu je osvětlena autorčina

motivace ohledně realizovaného výzkumu. Teoretická část smysluplně volí tematické kapitoly: „Vymezení základních pojmů- pomáhající profese“, „Motivace“, „Stres“ a „Spiritualita, religiozita, víra.“ Hned první jmenovaná subkapitola se ovšem rozbíhá zbytečně do šířky; uvažovat lze o nadbytečnosti dílčích kapitol, které se věnují syndromům spojeným s výkonem pomáhajících profesí (s. 15 – 21). Např. odborný výčet symptomatiky syndromů vyvolává dojem doslovně přepsaných učebnic.

V další kapitole (motivace) již autorka opouští vody sociální práce a přechází na půdu psychologické problematiky. Představuje mj. bohatou paletu motivačních teorií a vybraná sdělení již propojuje s tématem výzkumu (str. 26). Jako zdařilý zde vnímám autorčin zájem představovaná sdělení postupně zužovat z obecné roviny k tématu práce. V tomto případě jde o zacílení na pracovní motivaci (str. 32). Textu by ale opět slušelo méně obecných informací (teorií motivace) a naopak více prostoru pro téma motivace již v kontextu pracovního prostředí.

Třetí teoretická kapitola se věnuje stresu. Autorka zde prokazuje cit pro jemnější nuance (vysvětluje např. rozdíl mezi stresem a zátěží - str. 33), vysvětluje a představuje typologie stresorů, salutorů, stresu jako takového. Vyčerpávajícím způsobem jsou v subkapitolách popsány copingové strategie a další způsoby zvládání stresu. Zde by bylo namístě text zjednodušit. Opomenuty jsou zde např. malcopingové strategie, což práci škodí. Autorka s nimi totiž ve výzkumu pracuje (s. 97; 98; 102). Jistě by si více prostoru zasloužilo zacílení na problematiku pracovní zátěže. Nabízí se např. Taylorova nebo Aldorferova teorie z ranku pracovní psychologie anebo specifika odolnosti vůči pracovní zátěži.

Poslední teoretická kapitola smysluplně popisuje spiritualitu, religiozitu a jejich vzájemný vztah. Definována je potom i víra vč. jejích stylů a ontogeneze. Kapitulu zakončuje bohatší přehledka výzkumů soustředících se zejm. na vzájemný vztah víry a kvality života. I zde mohla autorka prezentovaná zjištění víc cílit právě na téma vlastního výzkumu. Nabízí např. vnímání spirituality jako faktoru prevence burnoutu (Emrová, 2017).

Ve vlastním výzkumu autorka nabízí devět výzkumných otázek, jejichž zodpovězením usiluje o naplnění dvou stanovených cílů práce. Těmi jsou: „Zmapovat možné vztahy mezi vírou, motivací k pomáhající profesi a copingovými strategiemi probandů.“ a: „Zjistit možné průniky/ vlivy víry do konkrétního výkonu pracovní praxe.“ Na čtenáře zde čeká analytický příběh vytvořený z polostrukturovaných rozhovorů čtyř respondentek. Na víru, stres a motivaci se autorka ptá čtyř pracovníků Charity ČR (dvě z nich se hlásí ke katolické víře, další dvě samy sebe vnímají jako nevěřící).

Napříč celou prací je silně znát autorčina snaha mít co nejvíce podchycené metodologické náležitosti. Nejenomže nechybí definice vybraných metod. Najdeme i zdůvodnění jejich výběru. Stejný princip je popsán také u výběru výzkumného vzorku (s. 60; 62). Autorčinu snahu o transparentnost lze vidět i v prezentaci toho, jak stanovovala a následně proměňovala výzkumné otázky (str. 61). Důsledně popsané jsou i vztahy mezi výzkumnými otázkami a cíli práce (str. 104), stejně jako způsob práce se získanými daty (str. 65). Při vlastním výzkumu (s. 68 – 103) jsou přepsané úryvky rozhovorů doplněny časovou stopáží a zachycují mj. i nonverbální doprovody výpovědí probandek. A neschází ani reflexe, při které autorka dobře chápe význam vlastní osoby jako výzkumnice na poli kvalitativního šetření. Zmiňuje zde správně uvědomovanou snahu vyvarovat se vlastního zaujetí při vedení rozhovoru, stejně jako snahu vystříhat se člověku vrozeným tendencím sklouzávat k subjektivitě zabarvené emocemi a postoji (str. 119). Reflektována je ovšem i kritičnost vůči limitům práce, případně i nástin, jak na výzkumná zjištění v budoucnu navázat a jak s tématem pracovat dál (str. 118).

Podchycená je rovněž etika. V příloze neschází informovaný souhlas, zohledněna je anonymizace respondentek a sama autorka prokazuje citlivost výzkumnice ohledně toho, která témata ve výsledcích neuvádět, byť jsou pro výzkum podstatná. Ochrana respondentek a citlivost k jejich životnímu příběhu má mít na poli psychologického výzkumu vždy přednost a je dobře, že si je toho autorka vědoma.

Nezvyklým krokem je potom autorčino rozhodnutí diskutovat výzkumná zjištění nikoliv v samostatné kapitole před závěrem práce, ale již při vyhodnocování a interpretaci výsledků. Na str. 68 svůj krok zdůvodňuje úmyslem celý text zpřehlednit. Způsob diskutování je ovšem zvolený nešťastně. V kapitole výsledků (s. 67 – 103) autorka často uvádí nejdříve teoretické zázemí a až posléze k němu vztahuje výpovědi konkrétních probandek. Nutno ale říct, že kloubení výpovědí s psychologickými poznatky funkčně

plní stanovené cíle práce (př. str. 74; provázání výpovědí s tématy primárních a sekundárních motivů; s McLellandovou typologií - str. 88; příp. syčení spirituality člověka mimo náboženství a víru v kontextu holistického pojetí osobnosti – str. 75. Dále str. 77; sounáležitost v křesťanské komunitě jako účinný faktor životní spokojenosti, atd.). Propojováním výzkumu s teoretickými znalostmi dává autorka najevo, že zkoumaným fenoménům rozumí a že je schopna zasazovat je do širšího rámce.

Zpracování výzkumných dat je potom vyčerpávajícím způsobem představeno na 35-ti stranách textu (s. 68 – 103). Celá kapitola je poměrně bohatá na úryvky doslovných přepisů, což čtenáři nabízí hlubší vhled. Výpovědi jsou prezentované na míru výzkumných otázek a od základních témat (co víra pro respondentky znamená / jak se k ní dostaly) text směřuje k plnění stanovených cílů. Na místě je ocenit autorčinu pozornost a schopnost zaměřit se u probandek na vnímané podoby náboženských prožitků (př. glosolálie – str. 71; emoční doprovody zakoušeného vztahu s bohem – str. 74; prožívání odevzdanosti, vnímání božského bytí až téměř v hmotných představách – str. 76) stejně jako na náboženské chování a ritualizované akty (př. křest – str. 71; konání poutí – str. 73).

Dále výzkum nabízí pohled na spiritualitu nevěřících sociálních pracovníků a rovněž poukazuje na průniky s religiozitou a s vírou zbylých probandek. Např. se zdá, že fenomény jako kognitivní zvědomování naděje a důvěry v lidské dobro jsou vlastní oběma skupinám, stejně jako víra ve zvládnutelnost náročných pracovních situací (str. 102), která má své kořeny spíše v psychologické rovině osobnosti, než v té spirituální (autorka se správně obrací např. ke konceptu self-efficacy). Spirituální aspekt jistě přesažnosti a odevzdání se je zde ovšem patrný.

Byť to při původním stanovování výzkumných otázek nezamýšlela, autorka při sběru dat rovněž zachytila spojitost mezi náročnou životní situací probandek (str. 79; 80; 82), která je nasměřovala k výkonu pomáhajících profesí, což není úplně neobvyklé. Překvapivý potom není ani pohled na vnější motivaci probandek k výkonu profese (př. mzda, plnění školní praxe). Autorka zde ovšem vyzdvihla zajímavý moment, kdy na str. 83. přemýšlí nad proklamovanou absencí vnějších motivů u probandy 3 a skloňuje téma psychických obran a selektivní slepoty.

Víra je podle výzkumných zjištění pro vnější pracovní motivaci spíše okrajovým fenoménem. Naproti tomu s vnitřní motivací se u věřících probandek silně potkává. Výkon vlastní pomáhající profese respondentky chápou jako přímou realizaci osobní víry (s. 85 - 86; 91). K vnitřní motivaci nezávislé na víře pak výzkum řadí např. tendence k prosociálnímu chování, příp. uspokojení z dobře vykonané práce (str. 88).

Vyzdvižen je potom i rozdíl v copingových strategiích. Věřící probandky si mnohem více sahají ke spirituálním zdrojům (s. 95 – 96; modlitba, vztah, rozhovory s bohem, poutí, pospolitost ve věřící komunitě, atd.). Probandky, které sami sebe chápou jako nevěřící, potom užívají např. sportu, relaxačních technik nebo malcopingových strategií (str. 97).

Obsáhlé zpracování dat se autorka pokouší zřehlednit kapitolou 5.3 Výsledky výzkumu (str. 103). Její snaha se zde ale místy zcela minula účinkem. Se záměrem vysvětlit svá zjištění totiž autorka text činí zbytečně zmatečným a nepřehledným – tím jak opakovaně vysvětluje, který výrok sytí kterou výzkumnou otázku (př. str. 106; 113; 114). Následně ovšem konkretizuje a skutečně i sumarizuje svá zjištění tak, aby přímo odpovídala na všech 9 výzkumných otázek. Zde pouze nepopisuje, ale také srovnává a poukazuje na možné spojitosti tak, jak je kvalitativnímu výzkumu vlastní (př. sledování kauzalit v osobních historiích probandek – str. 107; podobnosti ve vnímání a popisu víry u věřících probandek a zároveň rozdílnosti u probandek, které se označují za nevěřící s. 105 – 106).

Závěrem posudku je nutno zmínit i délku celé práce, která je přinejmenším překvapivá. V teoretické i v praktické části se text zbytečně rozbíhá do šíře. Zejm. v praktické části se výsledky výzkumu a vysvětlení stran metodologie opakují (např. zjištění uvedená v kapitolách 7.2.5 a 7.2.6). Celé práci tak škodí kvantitativní (mnoho stran) i kvalitativní nedostatky (podstatná sdělení se v množství textu mohou ztratit). Autorce nelze upřít patrnou poctivost a zápal do psaní textu. Do budoucna jí ovšem doporučuji zaměřit se a pilovat vlastní schopnost vybírat z informací to podstatné, také více abstrahovat a hlídat si cyklení i zabíhání myšlenek. Protože by ale formální stránka věci neměla zcela zardít (v tomto případě velmi nosný obsah, práci k obhajobě doporučuji a navrhuji známku velmi dobře. Krajně lze uvažovat o známce výborně

– to pokud komise vyhodnotí výkon autorky jako vysoce kvalitní a pokud autorka zodpoví níže stanovené otázky k obhajobě:

- OTÁZKA K METODOLOGII: Provádění výzkumu na poli psychologie náboženství nese svá specifika. Jaká to podle autorky jsou; tj. co by měl psycholog-výzkumník vědět, při vstupování do terénu, který zohledňuje spiritualitu, náboženství duchovno?

- OTÁZKA K AUTORČINĚ VÝZKUMU: Na str. 80 autorka píše o probandce P3 a její snaze „vykoupit bratrovu duši skrze pomoc bližním (skrze profesní praxi).“ Jak lze o takové motivaci na poli pomáhajících profesí přemýšlet?

- OTÁZKA K APLIKAČNÍ ROVINĚ: Výzkum skloňuje spiritualitu zejm. jako funkční zdroj zvládání (nejen) pracovní zátěže. Mezi profesionály / praktiky na poli pomáhajících profesí se ale v poslední době hovoří o (poloodborném) fenoménu „toxické spirituality“, ve specifických kontextech příp. ještě o méně přesněji pojmenované „toxické teologii“. Setkala se autorka ve své praxi sociální pracovnice s něčím takovým? Jak by chápala možná rizika a kontraproduktivitu spirituality nebo víry v kontextu copingu, zvládání stresu a vztahování se ke klientům?

Závěr

Navrhovaná klasifikace slovně:

výborně

☐

velmi dobře

☒

dobře

☐

nevyhověl/a

☐

Práce splňuje základní požadavky na tento typ prací, a proto ji doporučuji k obhajobě:

ANO

☒

NE

☐

Datum:

17.8.2021

Podpis vedoucí/ho práce:

